

Bijdrage aan het Mensenrechtencomité van de VN betreffende België (follow-upprocedure)

139ste sessie (9 okt. 2023 – 3 nov. 2023)

Door het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering
van de Rechten van de Mens en het Federaal Migratiecentrum Myria

17 juli 2023

Federaal Instituut voor de
bescherming en de bevordering
van de Rechten van de Mens

Federaal Migratiecentrum
Centre fédéral Migration

Voorstelling van de bijdragers

Federaal Instituut voor de
bescherming en de bevordering
van de Rechten van de Mens

Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens

Het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) is een onafhankelijke instelling, opgericht bij de Wet van 12 mei 2019 in overeenstemming met de Principes van Parijs inzake nationale instellingen voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens. Het mandaat van het FIRM omvat alle federale aangelegenheden met betrekking tot de bescherming van grondrechten waarvoor geen andere onafhankelijke instantie voor de bescherming en de bevordering van mensenrechten is aangesteld.

Federaal Migratiecentrum
Centre fédéral Migration

Federaal Migratiecentrum Myria

Myria, het Belgisch Federaal Migratiecentrum, is een onafhankelijke openbare instelling. Het analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdelingen en bestrijdt mensenhandel en mensensmokkel. Myria komt op voor een overheidsbeleid dat steunt op kennis en mensenrechten.

1. Inleiding

Overeenkomstig regel 75(1) van de procedureregels van het Comité heeft het Comité drie van zijn [slotbeschouwingen](#) aangaande het zesde periodieke rapport van België¹ geïdentificeerd die aan de follow-upprocedure moeten worden onderworpen. Het gaat om de aanbevelingen in paragrafen 10 (Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens), 14 (repatriëring van alle kinderen van Belgische onderdanen in conflictzones) en 30 (detentie om redenen in verband met immigratie).

On 31 januari 2022 heeft de Belgische regering [informatie verstrekt](#) over deze aanbevelingen.²

In deze gezamenlijke bijdrage willen het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) (Aanbevelingen 10 en 30) en het Federaal Migratiecentrum Myria (Aanbeveling 14) het Comité graag aanvullende achtergrondinformatie verstrekken over de voornoemde onderwerpen en 15 aanbevelingen voorstellen. Deze bijdrage houdt rekening met input van het [Kinderrechtencommissariaat](#)³ en de [Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant](#) (DGDE)⁴.

2. Aanbeveling 10: Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens

Het FIRM is opgericht bij de [Wet van 12 mei 2019](#)⁵ opdat België een nationale mensenrechteninstelling zou hebben in overeenstemming met de Principes van Parijs.⁶ In 2023 heeft GANHRI het geaccrediteerd met status 'B'. De 12 leden van de Raad van Bestuur worden aangesteld door het Federaal Parlement.⁷ Het FIRM verstrekt standpunten, adviezen en rapporten aan Belgische overheden, moedigt Belgische overheden aan om hun internationale verplichtingen na te komen, verleent zijn medewerking aan internationale mensenrechtenmechanismes en werkt samen met relevante openbare instellingen en het middenveld.⁸

¹ Mensenrechtencomité, [Concluding observations on the sixth periodic report of Belgium](#), CCPR/C/BEL/CO/6, 6 december 2019.

² Mensenrechtencomité, [Information received from Belgium on the follow-up to the concluding observations on its sixth periodic report](#), CCPR/C/BEL/FCO/6, 31 januari 2022.

³ <https://kinderrechten.be>.

⁴ <http://www.dgde.cfwb.be>.

⁵ België, [Wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens](#), Belgisch Staatsblad van 21 juni 2019.

⁶ FIRM voert zijn taken in alle onafhankelijkheid uit. Het is een [geassocieerd lid](#) van het Europees Netwerk van Nationale Mensenrechteninstellingen (ENNHRI) sinds april 2021. [Wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens](#), Belgisch Staatsblad van 21 juni 2019, art. 6 §1.

⁷ België, [Wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens](#), Belgisch Staatsblad van 21 juni 2019, art. 10-12.

⁸ Ibid., art. 5.

Het mandaat van het FIRM bestaat erin alle mensenrechten in België met betrekking tot aangelegenheden die op federaal niveau worden behandeld te beschermen en te bevorderen.⁹ De [Wet](#) bevat het vooruitzicht op een verdere uitbreiding naar aangelegenheden op het niveau van de Gemeenschappen en Gewesten (interfederalisering).¹⁰ Op Vlaams niveau werd [een decreet](#)¹¹ tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut aangenomen in oktober 2022. Dit nieuwe instituut heeft tot doel de mensenrechten te beschermen en te bevorderen in alle aangelegenheden die onder de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest vallen. Er wordt een samenwerking voorzien tussen het FIRM en het Vlaams Mensenrechteninstituut, zoals vermeld door Vlaams minister Bart Somers in zijn [beleidstoelichting voor 2023](#).¹²

Aangezien het mandaat van het FIRM kan worden uitgebreid naar aangelegenheden die vallen onder de bevoegdheid van het Brusselse Gewest, de Franse en Duitstalige Gemeenschappen en het Waalse Gewest (maar niet die onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap die nu onder het Vlaams Mensenrechteninstituut vallen), betekent dit dat de interfederalisering van het Instituut asymmetrisch zal zijn.

Het FIRM heeft een residuair mandaat en focust voornamelijk op mensenrechtanaangelegenheden waarvoor geen andere onafhankelijke overheidsinstantie bevoegd is. Het werkt samen met andere instanties die een mensenrechtenmandaat hebben,¹³ met inbegrip van (maar niet beperkt tot) het [Kinderrechtencommissariaat](#), de [Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant](#), het [IGVM](#), [Unia](#), [Myria](#), het [Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting](#) en de [CTRG](#).¹⁴

Het FIRM kan momenteel geen individuele klachten ontvangen, maar dergelijk mechanisme wordt [overwogen](#) door de federale regering.¹⁵

Het FIRM heeft onlangs ook de bijkomende bevoegdheid gekregen om klokkenluiders te ondersteunen onder de nieuwe federale klokkenluiderswetgeving (krachtens EU-richtlijn 2019/1937). In februari 2023 heeft de Belgische minister van Justitie het FIRM ook aangesteld als nationaal knooppunt in de strijd tegen 'SLAPP' in de zin van de Aanbeveling van de Commissie (EU) 2022/758 van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie").

Het [secretariaat](#) is sinds 1 februari 2021 operationeel. Het telt momenteel dertien medewerkers, onder wie een directeur, vijf juristen, een onderzoeker, een beleidsmedewerker, een communicatiemedewerker, twee personen voor human resources en administratie en twee personen ter ondersteuning van klokkenluiders. Het aanwervingsproces voor 6 extra medewerkers loopt. Het budget (€ 891,421,92 voor 2021; € 1,471.847,19 voor 2022; € 2,776.000 voor 2.023) wordt jaarlijks

⁹ Ibid., art. 4 §1.

¹⁰ Ibid., art. 21 §1.

¹¹ Vlaanderen, [Decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut](#), Belgisch Staatsblad van 8 november 2022.

¹² Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, [Beleids- en begrotingstoelichting Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering: Begroting 2023](#), 28 oktober 2022.

¹³ Idem.

¹⁴ België, [Wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens](#), Belgisch Staatsblad van 21 juni 2019, art. 4 §1.

¹⁵ Federale regering, [Regeerakkoord](#), 30 september 2020, p. 85.

toegewezen door het federaal parlement en autonoom beheerd door het FIRM. Om zijn mandaat volledig te vervullen, zal een jaarlijkse verhoging van het personeelsbestand en budget nodig zijn.

In 2022 heeft FIRM 15 adviezen uitgegeven alsook 4 rapporten (inclusief 3 parallelle rapporten aan VN-verdragsorganen), 3 tussenkomsten ('Rule 9 submissions') voor het Comité van Ministers van de Raad van Europa en 5 andere beleidsdocumenten. Een volledige uiteenzetting van zijn activiteiten vindt u in zijn [jaarrapport](#).¹⁶

AANBEVELINGEN

1. Het FIRM moet bevoegd worden voor de ontvangst van individuele klachten.
2. De Belgische overheden moet werken aan de interfederalisering van het FIRM.
3. Het Belgische parlement moet het FIRM voldoende financiële, menselijke en technische middelen blijven verstrekken zodat het zijn rol volgens de hoogste normen kan vervullen, inclusief voldoende middelen voor alle gemandateerde activiteiten. Daar waar FIRM bijkomende verantwoordelijkheden krijgt van de Staat, moeten bijkomende financiële middelen worden verstrekt zodat het die functies kan uitvoeren.

3. Aanbeveling 14: Repatriëring van alle kinderen van Belgische onderdanen in conflictgebieden

In zijn [Slotbeschouwingen](#) van 2019 aangaande het rapport van België¹⁷ heeft het Mensenrechtencomité zijn bezorgdheid geuit over de kinderen van Belgische onderdanen in conflictgebieden en bij de Staat aangedrongen om hun repatriëring te faciliteren, en hun toegang tot rehabilitatiediensten en zorg na repatriëring te garanderen. De jaren nadien zagen we een aantal ontwikkelingen: in 2021 kondigde België zijn intentie aan om alle kinderen jonger dan twaalf jaar, samen met hun moeders, te repatriëren, en de situatie van oudere kinderen en moeders geval per geval te bestuderen. Bij gebrek aan een geboortecertificaat om de Belgische herkomst van de kinderen aan te tonen, kunnen DNA-tests vereist zijn.¹⁸ Tot slot was de repatriëring louter vrijwillig.

Op 16 juli 2021 werden tien kinderen en zes moeders onder deze voorwaarden gerepatriëerd,¹⁹ en op 21 juni 2022 zestien kinderen en zes moeders.²⁰ Nog eens vier kinderen en drie vrouwen werden

¹⁶ FIRM, [Jaarrapport 2022](#), 25 mei 2023.

¹⁷ Mensenrechtencomité, [Concluding observations on the sixth periodic report of Belgium](#), CCPR/C/BEL/CO/6, 6 december 2019, §§ 13-14.

¹⁸ Mensenrechtencomité, [Information received from Belgium on the follow-up to the concluding observations on its sixth periodic report](#), CCPR/C/BEL/FCO/6, 31 januari 2022.

¹⁹ R.T.B.F., [Six femmes et 10 enfants « qui ont émis le souhait d'un retour volontaire en Belgique » ont été rapatriés de Syrie](#), 17 juli 2021.

²⁰ Zie OCAD, [Belgische kinderen en hun moeders gerepatriëerd uit conflictzone in Syrië](#), 21 juni 2022.

teruggebracht van Turkije op een niet nader genoemde datum in 2022.²¹ Dit brengt het totaal op dertig kinderen en vijftien vrouwen (die geacht worden buitenlandse terreurstrijders te zijn) die sinds het laatste onderzoek door het Comité zijn gerepatriëerd. Sindsdien zijn het Kinderrechtencomité en²² verschillende VN-organen²³ ook van mening dat België een verplichting heeft om zijn onderdanen te repatriëren, en dat het mechanismes zou moeten ontwikkelen voor de identificatie en repatriëring van en bijstand aan Belgische kinderen of vermeende Belgische kinderen evenals hun familieleden.

In juni 2021 schreef het FIRM dat tussen twintig en veertig Belgische kinderen en hun ouders in Syrische detentiekampen verblijven die onder controle staan van de Koerdische autoriteiten, met name al-Hol en Roj.²⁴ De levensomstandigheden worden er omschreven als ‘erbarmelijk’²⁵ door de overbevolking, het gebrek aan zorg en het constante geweld. Na de laatste grote repatriëring riepen de DGDE en de ngo DEI-Belgique de regering op om ‘onverwijld’ de 17 Belgische kinderen die nog in Syrische kampen verbleven te repatriëren.²⁶ Deze raming dekt niet het totale aantal Belgische kinderen dat nog in het noordoosten van Syrië is aangezien ze geen kinderen in aanmerking neemt van wie de nationaliteit moeilijk is vast te stellen, kinderen die zich buiten die kampen bevinden (waaronder in gevangnissen) noch de kinderen en hun moeders die repatriëring weigerden.²⁷ Het werkelijke cijfer kan aanzienlijk hoger zijn: volgens de DGDE verblijven nog tot 120 kinderen in de regio.

In het licht van deze elementen kunnen een aantal conclusies en aanbevelingen worden geformuleerd:

AANBEVELINGEN

Transparantie:

4. Het is absoluut noodzakelijk dat Belgische autoriteiten duidelijke informatie verstrekken over het aantal kinderen dat in Al Hol en Roj wordt vastgehouden en volgens de autoriteiten in aanmerking komt voor repatriëring. Ze moeten ook nauwkeurige informatie verstrekken over het aantal kinderen dat niet precies aan die criteria voldoet, en de redenen voor een eventuele weigering.

Repatriëring:

5. Binnen twee maanden na de bevindingen van het Comité moeten Belgische autoriteiten met spoed alle Belgische minderjarigen of vermoedelijke minderjarigen repatriëren, ongeacht hun

²¹ Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, [Schriftelijke antwoorden en vragen – 18 januari 2023](#), antwoord van de vice-eersteminister en minister van Justitie op de vraag nr. 1525 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Barbara Pas van 22 november 2022, QRVA 55 101, p. 367.

²² Kinderrechtencomité, [Concluding observations on the combined fifth and sixth reports of Belgium](#), 28 februari 2019, CRC/C/BEL/CO/5-6, para. 50.

²³ VN Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, ["Syria: UN Experts urge 57 states to repatriate women and children from squalid camps"](#), 8 februari 2021.

²⁴ Voor nauwkeurigere informatie zie FIRM, [Parallel rapport voor het Comité tegen Foltering \(CAT\)](#), Vierde periodiek rapport, 71e sessie, juni 2022, p. 42.

²⁵ Zie Hof van Beroep van Brussel (Fr.), 5 maart 2020, nr. 2020/KR/60, niet gepubliceerd.

²⁶ DEI – Belgique en DGDE, [Communiqué de presse, les enfants encore retenus dans des camps en Syrie doivent être rapatriés sans délai](#), 17 oktober 2022.

²⁷ Onder meer omdat ze zeker zijn dat ze bij aankomst in België van hun kinderen worden gescheiden.

leeftijd of betrokkenheid in het Syrische conflict en inclusief zij die afstammen van een Belgische vader zonder erkenning van vaderschap. De autoriteiten moeten ook de ouders repatriëren, ongeacht hun nationaliteit, op voorwaarde dat een ouder-kindrelatie redelijkerwijs kan worden vastgesteld en dat er instemming is.

6. Het verschil tussen kinderen jonger en ouder dan 12 jaar is niet verenigbaar met de verplichtingen van België krachtens internationale wetgeving. De Staat moet actief op zoek gaan naar jongens ouder dan 12 jaar die in door Koerdische autoriteiten geleide deradicaliseringscentra worden vastgehouden en ze repatriëren. Voor kinderen ouder dan 12 jaar in de kampen mag de repatriëringsregel 'geval per geval' niet gelden, gelet op de tijd die ze in de kampen hebben doorgebracht, en ze moeten prioritair worden gepatriëerd.
7. De Staat moet zijn proactieve inspanningen opvoeren om de 120 minderjarigen die zich vermoedelijk in het gebied bevinden te lokaliseren en te identificeren, en een repatriërings- en beschermingsprocedure opstellen voor deze potentieel Belgische kinderen.

Informatie aan ouders:

Bij terugkeer scheidt de Belgische Staat onmiddellijk de kinderen van hun moeders en creëert zo blijvende psychologische schade.²⁸ Er zijn echter verschillende manieren om deze schade te beperken.

8. De Staat moet de informatie verbeteren die ze aan moeders geeft over de aankomst op de luchthaven en de toekomstige scheiding van hun kinderen door hun overbrenging naar een gevangenis. Adequate communicatietools moeten worden ontwikkeld, die onderstrepen dat de scheiding van hun kinderen tijdelijk zal zijn en dat ze contact met hen zullen blijven houden gedurende hun opsluiting. Aangezien de repatriëring enkel mogelijk is indien de moeder ermee instemt, moet ze duidelijke informatie krijgen over haar straf en de zorg die deze kinderen zullen krijgen van gespecialiseerde diensten.

Bescherming van persoonsgegevens

9. Momenteel worden 130 kinderen genoemd in de gegevensbank 'Extremisme en Terrorisme' (T.E.R.)²⁹ omdat een van hun biologische of adoptieouders op de lijst geregistreerd staat als een buitenlandse terreurstrijder. Deze gegevensbank kan tot aanzienlijke beperkingen leiden met betrekking tot hun recht op privacy, toekomstige tewerkstelling of bewegingsvrijheid. De Staat moet die kinderen uit de T.E.R.-gegevensbank verwijderen en hun toekomstige registratie voorkomen.

²⁸ G. Loots en H. Jamaï, [Rapport Opvang en \(re-\)integratie van terugkerende kinderen uit de detentiekampen in Noordoost Syrië – De terugkeer](#), 5 juni 2022, p. 17.

²⁹ Zie OCAD, [Gemeenschappelijke Gegevensbank](#) voor meer informatie over de gegevensbank.

4. Aanbeveling 30: Detentie om redenen in verband met immigratie

Verbod op detentie van kinderen niet vastgelegd in de wet

Hoewel de huidige federale regering zich ertoe heeft verbonden geen minderjarigen op te sluiten, is er geen wettelijke bepaling die dit verbiedt. Daarenboven kunnen mensen die hier onwettig verblijven en die verklaren minderjarig te zijn, nog steeds worden opgesloten tijdens de leeftijdsbepalingsprocedure.

AANBEVELING

10. Het verbod op detentie van kinderen moet uitdrukkelijk in de wet worden vastgelegd.

Scheiding gezinnen met minderjarige kinderen

Myria is bezorgd over de recente detentie van ouders in een gesloten centrum, terwijl hun kinderen gescheiden van hen bij familieleden achterblijven. De Raad van State was in 2016 van oordeel dat deze praktijk leidde tot een onredelijke inmenging in de uitoefening van het recht op een familieleven.³⁰ De rechtbank stelde dat het “uiteraard ondenkbaar is dat de (Belgische autoriteiten) een lid van de familie als “gijzelaar” willen nemen om te garanderen dat de overige leden van de familie de verwijderingsmaatregel zullen ondergaan om zo herenigd te worden met dit familielid”. In het geval van een moeder die in mei 2023 werd opgesloten, concludeerden de rechtbanken dat haar detentie niet illegaal was³¹ maar de impact van de detentie op haar kinderen of hun belangen niet werd nagegaan.

AANBEVELING

11. Een wetsbepaling moet garanderen dat de beginselen betreffende het belang van het kind en respect voor de gezinseenheid in overweging worden genomen wanneer administratieve of rechterlijke beslissingen worden genomen.

Niet-uitzetting en detentie

De aanhoudende praktijk om verzoekers van internationale bescherming aan de grens vast te houden, geeft aanleiding tot bezorgdheid. Er moeten meer garanties zijn dat minder dwingende maatregelen ontoereikend zijn en deze maatregelen (alternatieven voor detentie) moeten op grote schaal beschikbaar worden gesteld. Volgens Myria zou de wet uitdrukkelijk moeten stellen dat verzoekers

³⁰ Belgische Raad van State, [arrest nr. 234.577](#), 28 april 2016, p. 16 “(...) de Raad van State ziet niet in hoe ze pertinent zou zijn om de effectieve repatriëring van de familie te garanderen, behalve als men zich inbeeldt, wat natuurlijk ondenkbaar is, dat de tegenpartij op die manier een lid van de familie als “gijzelaar” zou nemen om te garanderen dat de overige leden van de familie de verwijderingsmaatregel zullen ondergaan om zo herenigd te worden met dit familielid” (vrij vertaald).

³¹ Hof van Beroep van Brussel, kamer van inbeschuldigingstelling, 3 juni 2023, arrest nr. K/1555/23, dat het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg bevestigt (Raadkamer), 22 mei 2023.

moeten worden vrijgelaten wanneer er binnen 4 weken, vanaf het moment dat het verzoek voor internationale bescherming is geregistreerd, geen beslissing is genomen.³² Daarnaast is Myria bezorgd over het gebrek aan voldoende procedurele garanties voor begunstigden van internationale bescherming aan de grens.³³

AANBEVELING

12. De wet zou uitdrukkelijk moeten stellen dat asielzoekers moeten worden vrijgelaten wanneer er binnen 4 weken, vanaf het moment dat het verzoek voor internationale bescherming is geregistreerd, geen beslissing is genomen.

Toezicht op detentie en deportaties

Het mechanisme om toezicht te houden op detentie en gedwongen terugkeer is niet effectief en onafhankelijk genoeg, vooral omdat de regering plant om haar detentiecapaciteit aanzienlijk uit te breiden. De AIG³⁴ heeft onvoldoende middelen om een substantieel aantal deportaties te controleren³⁵ en is niet onafhankelijk genoeg, zo meent Myria. Slechts een klein aantal deportaties wordt gecontroleerd, bv. in 2019 werd slechts 1,7% van alle deportaties gecontroleerd. Een effectief toezichtmechanisme vereist voldoende en structurele financiering, te kunnen vertrouwen op onafhankelijke vertalers wanneer nodig, de invoering van een videotoezichtstelsel voor alle deportaties en een einde aan de detachering van agenten van de federale politie naar de AIG. Het toezicht zou zo vaak mogelijk moeten starten in de detentiefaciliteit, en elke gedepoteerde moet worden geïnformeerd over zijn recht om een klacht in te dienen, ongeacht of de gedepoteerde de intentie uitdrukt om dit te doen.³⁶ Myria is bezorgd dat de AIG gedepoteerde personen niet systematisch informeert over hun recht om klacht in te dienen wanneer zij zich niet verzetten of niet uitdrukkelijk klagen gedurende de deportatie.³⁷

³² Myria, [Terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België. Een blik op de monitoring van verwijderingen](#), 2021, p. 123.

³³ Myria is op de hoogte gesteld van een geval van uitzetting van een begunstigde van internationale bescherming. Zijn beweringen over zijn documenten werden niet onderzocht en zijn beschermingsstatuut was niet ingetrokken voordat hij naar zijn land van herkomst werd teruggestuurd (CALL 31 maart, nr. 287.056).

³⁴ Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie.

³⁵ In haar meest recente jaarverslag beweert de AIG te kampen met een personeelstekort van 62% om terugkeeractiviteiten te kunnen controleren. Daarenboven worden ze grotendeels gefinancierd door tijdelijke AMIF-fondsen, wat leidt tot onzekerheid en tijdelijke onbeschikbaarheid van het gros van hun financiering (bron: AIG [Jaarverslag 2022. Controle op de gedwongen terugkeer](#), 2023, p. 12).

³⁶ Gegevens gebaseerd op analyse door Myria in Myria, [Terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België. Een blik op de monitoring van verwijderingen](#), 2021, p. 79, 123-126.

³⁷ *“Indien de te verwijderen persoon meewerkt aan de gedwongen verwijdering zonder klachten te uiten (inbreuken/dreiging van schade aan zijn of haar fysieke/psychische integriteit, schending van zijn of haar menselijke waardigheid, enz.) ten opzichte van de belanghebbenden in dit proces, moeten de AIG-medewerkers ervoor zorgen dat zij de gemoedstoestand van de persoon niet beïnvloeden tijdens de momenten waarop zij met de persoon in gesprek gaan. De beslissing om het initiatief te nemen om de vreemdeling op dat moment en in een dergelijke situatie te informeren over de klachtenregeling heeft weinig zin en kan zelfs een risico vormen voor het*

AANBEVELING

13. Het toezicht op detentie en deportatie moet doeltreffend worden gedaan, door een onafhankelijke organisatie die verantwoording aflegt aan het parlement, voldoende middelen heeft om controles uit te voeren en versterkt zou moeten worden door middel van videotoezicht.

Alternatieven voor detentie

Medio 2021 heeft de Dienst Vreemdelingenzaken het gebruik van alternatieven voor detentie uitgebreid via de invoering van individueel casemanagement (ICAM). Sommige proefprojecten werden ook opgestart door ngo's of door een samenwerking van meerdere autoriteiten.³⁸ Hoewel de invoering van ICAM een positieve evolutie is, is het jammer dat casemanagement niet door onafhankelijke maatschappelijk werkers wordt gedaan.

De huidige rechtsgrondslag voor alternatieven voor detentie biedt onvoldoende rechtszekerheid. Myria herhaalt zijn aanbeveling dat een uitbreiding van de alternatieven en vastlegging ervan in een koninklijk besluit nodig is.³⁹

Hoewel deelnemers in principe niet worden vastgehouden terwijl ze deelnemen aan casemanagement, is het onduidelijk of ICAM leidt tot een daling van het jaarlijks aantal opgesloten personen.

AANBEVELING

14. De alternatieven voor detentie moeten worden uitgebreid, in de wet worden vastgelegd en voldoende middelen moeten worden verstrekt.

Onvoldoende juridische beoordeling van detentie

Er bestaat ernstige bezorgdheid over het gebrek aan doeltreffendheid van de juridische beoordeling van administratieve detentie door Belgische rechtbanken. Vreemdelingen kunnen maandenlang worden vastgehouden in gesloten centra zonder een definitief rechterlijke uitspraak te krijgen over de wettigheid van hun detentie. De gerechtelijke beroepsprocedure voor administratieve detentie biedt niet dezelfde procedurele waarborgen als deze die van toepassing is op verdachten in tijdelijke

verdere verloop van de gedwongen terugkeer." (AIG, [Jaarverslag 2022. Controle op de gedwongen terugkeer](#), 2023, p. 19).

³⁸ Zie bijvoorbeeld <https://www.desocialekaart.be/fiches/636390/algemeen> en <https://jrsbelgium.org/Plan-Together-564>.

³⁹ Myria in Myria, [Terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België. Een blik op de monitoring van verwijderingen](#), 2021, p. 123.

detentie in gevangenissen. De Belgische wet werd niet aangepast om de arresten *Makdoudi* en *Saqawat* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te implementeren.⁴⁰

AANBEVELING

15. Een doeltreffende juridische beoordeling moet worden voorzien en moet van toepassing zijn op beslissingen die door nieuwe werden vervangen. Om dit te bereiken, moeten de regels van de territoriale bevoegdheid van rechtbanken worden vereenvoudigd en procedurele waarborgen zoals die voor gedetineerden in voorlopige hechtenis worden ingevoerd.

⁴⁰ FIRM, Myria, [Communication du 24 mars 2.022 au sujet de l'exécution des arrêts Makdoudi c. Belgique et Saqawat c. Belgique](#), pp. 2-10. Het Belgische Hof van Cassatie heeft het Saqawat-arrest slechts gedeeltelijk uitgevoerd (Cass., 27 september 2022, P.22.1122.N, P.22.1181.N) en verklaarde het beroep toch nog ontoelaatbaar nadat de persoon was vrijgelaten (Cass. 9 november 2022, P.22.1208.F; Cass., 17 januari 2023, P.22.1444.F).